EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 23.09.2004
KOM(2004)608 lõplik

ROHELINE RAAMAT

Kaitsealased riigihanked

(komisjoni esitatud)

SISUKORD

SISSEJUHATUS ... 3

I. KAITSEALASTE RIIGIHANGETEGA TEGELEMISE PÕHJUSED ... 3

1. Eraldatud kaitseturud ... 4

2. Kaitseturgude eripärad ... 4

2.1 Riigi keskne roll ... 4

2.2 Tarnekindlus ja konfidentsiaalsusnõuded ... 5

2.3 Relvahanke programmide keerukus ... 5

3. Olemasoleva õigusliku raamistiku piirid ... 5

3.1 Ühenduse erandisüsteem ... 5

3.2 Ebaühtlased siseriiklikud õigusaktid ... 7

3.3 Erimenetlused koostööprogrammide jaoks ... 7

II. KAALUTLEMISVÄÄRSED VALDKONNAD TEGEVUSE MÄÄRATLEMISEL ELi TASANDIL ... 8

1. ELi olemasoleva õigusliku raamistiku selgitamine ... 8

2. ELi õigusliku raamistiku täiendamine erivahendiga ... 9

2.1. Eesmärgid ... 9

2.2 Sisu ... 9

KONSULTEERIMISVIISID ... 11

SISSEJUHATUS

Käesolev roheline raamat on üks meetmetest, mille Euroopa Komisjon tegi teatavaks oma 11. märtsil 2003. aastal vastu võetud teatises Euroopa Liidu kaitsevarustuspoliitika kohta.[1] Nende meetmetega soovib Euroopa Komisjon aidata kaasa läbipaistvama ja avatuma Euroopa kaitsevarustusturu järkjärgulisele ülesehitamisele liikmesriikide vahel, mis vastaks küll sektori spetsiifilisusele, kuid muudaks selle majanduslikult tõhusamaks.

Liikumine Euroopa turu suunas on otsustava tähtsusega Euroopa tööstuse konkurentsivõime tugevdamisel, kaitseressursside paremal jaotamisel ja Euroopa Liidu sõjalise võimsuse arengu toetamisel Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames.

Kaitsevõime, teadustöö, hangete ja relvastuse valdkonnas pädeva Euroopa Kaitseagentuuri loomine tugevdab sellise turu loomise väärtust.

Euroopa kaitsevarustusturu loomine nõuaks täiendavaid meetmeid, sealhulgas asjakohase reguleeriva raamistiku loomist kaitsevarustuse hankimiseks. Praeguste siseriiklike kaitseturgude avamine võimaldaks suurendada Euroopa kõnealuse sektori ettevõtete, sh väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete ärivõimalusi ning aitaks kaasa nende kasvule ja konkurentsivõime tugevdamisele.

Käesoleva rohelise raamatu eesmärk on jätkata arutelu, pidades silmas subsidiaarsuspõhimõtet[2]. Selleks on Euroopa Komisjon moodustanud kaks töörühma, mis koosnevad liikmesriikide ja Euroopa tööstusettevõtete esindajatest, kes töötavad rohelise raamatu ettevalmistusjärkude kallal.

Rohelise raamatu esimene osa määratleb konkreetsete meetmete põhjused, andes ülevaate kaitsealastest hangetest, nende paljudest eripäradest ja olemasolevast korrast. Teine osa vaeb nende järelduste põhjal tegevussuuniseid.

I. KAITSEALASTE RIIGIHANGETEGA TEGELEMISE PÕHJUSED

Liikmesriikide kaitsekulutused moodustavad suure osa riiklikest kulutustest ja on 25 liikmesriigi kohta umbes 160 miljardit eurot, millest üks viiendik kasutatakse sõjavarustuse ostmiseks (hanked, teadus- ja arendustegevus)[3].

Kaitsealaseid riigihankeid iseloomustavad praegu eraldatus riikide vahel (punkt 1), kaitsealaseid riigihankeid teistest riigihangetest eristavad eripärad (punkt 2) ja õiguslik raamistik, mille kohaldamine on keerukas (punkt 3).

---

1 KOM(2003) 113 lõplik.

2 Nõukogu relvastuspoliitika töörühma, Lääne-Euroopa Relvastusgrupi ja Euroopa Kaitseagentuuri loomise eest vastutava asutamisrühma töö.

3 Allikad: NATO (Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon) ja SIPRI (Stockholmi Rahvusvaheline Rahuuuringute Instituut) 2002.

1. ERALDATUD KAITSETURUD

Kuigi liikmesriikide kaitsekulutused on märkimisväärsed, jagunevad need üldiselt siseriiklike turgude vahel, mis põhjustab praegu kõikide kaitsetööstust omavate liikmesriikide peamise probleemi. Relvajõudude eelarvete vähendamise ja ümberstruktureerimise tagajärjel ei ole siseriiklike turgude (sealhulgas suurte riikide turgude) suurus enam piisav selleks, et saavutada tootmismahte, mis võimaldaksid tasa teenida relvasüsteemide kõrgeid uurimis- ja arendustegevuse kulusid. Selline olukord, samuti uurimis- ja arendustegevuse killustatus Euroopas suurendab maksumaksja kulusid ning kahjustab Euroopa kaitsetööstuse konkurentsivõimet ja võimet rahuldada Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitikast tulenevaid kaitsevõime nõudeid. Tehnoloogiate kahest iseloomu (sõjavälised ja tsiviiltehnoloogiad) arvestades mõjutab see ka Euroopa tööstuse üldist konkurentsivõimet.

Viimasel kümnel aastal on eelkõige üleeuroopalise relvastusalase koostöö tugevdamise ja Euroopa tasandil turgude esialgse konkurentsile avamise tulemusel tehtud teatud edusamme. Kõnealused algatused on andnud tagasihoidlikke tulemusi ja ei ole suutnud viia Euroopa kaitseturu loomiseni. Koostööprogrammide osas piirab senini sagedasti kasutatav investeeringult õiglase tulu saamise põhimõte igasugust turgude avamist osavõtvatele riikidele ja tähendab, et tööjaotus põhineb üksnes siseriikliku tööstuspoliitika kriteeriumidel. Siseriiklike hangete osas on konkurentsi korras sõlmitud lepingute osakaal veel väike. Olenemata kasutatud menetlustest sõlmitakse üldiselt suurem osa lepingutest ikka veel siseriiklike tarnijatega.

2. KAITSETURGUDE ERIPÄRAD

Kaitseturud on erilised sõjalise otstarbega toodete ja nendega seotud teenuste iseloomu tõttu. Need ei ole ainult majanduslikud ega tehnoloogilised, vaid sõltuvad ka iga liikmesriigi julgeoleku- ja kaitsepoliitikast.[4] Kaitsetööstused on seetõttu strateegilise iseloomuga ja neil on riigiga erisuhted.

2.1 Riigi keskne roll

Viimastel aastatel toimunud erastamise ja hankepoliitika optimeerimiseks tehtud jõupingutuste tulemusena on riigi roll vähenenud, kuid siiski veel valitsev. Ainsate klientidena määravad riigid kindlaks nõudmise toodete järele vastavalt oma strateegilistest eesmärkidest tulenevatele sõjalistele vajadustele ning määratlevad seega ka turgude suuruse. Sõltuvalt riigist osalevad nad erineval määral uurimis- ja arendustegevuse rahastamises, mõjutades seetõttu tööstuste tehnoloogilist oskusteavet ja pikaajalist konkurentsivõimet. Reguleerijatena kontrollivad nad relvakaubandust tööstustelt (ka Euroopa Liidu siseste tarnete osas) nõutavate ekspordilitsentside ja pakkumiste tegemiseks lubade andmise abil. Kõnealune kontroll hõlmab ka tööstuse ümberstruktureerimist, kuigi piiratumalt, isegi osaluse tasemel.

[4] Vt nõukogu relvastuspoliitika töörühma dokumenti, mis on lisatud 4. detsembri 1997. aasta teatisele KOM(1997) 583.

2.2 Tarnekindlus ja konfidentsiaalsusnõuded

Kaitse nõuab tarneallikate tagamist kogu relvastusprogrammi kestuse ajal alates varustuse väljatöötamisest kuni selle kasutamise lõpetamiseni nii rahu- kui ka sõjaajal. Seetõttu võivad riigid pidada vajalikuks eriliste tarnetagatiste kehtestamist. Strateegilistele huvidele ja eriolukordadele (sõjalised operatsioonid) reageerimise võime tagamisel võib üksnes siseriikliku kaitsetööstuse võimsuse säilitamine näida usaldusväärse vahendina.

Kaitsevajadused võivad riikidelt nõuda ka rakendatud sõjaliste jõudude tehnoloogilist üleolekut tagava varustuse olemaolu. See oleneb eriti programmide ja nende tehniliste spetsifikatsioonide konfidentsiaalsusest. Kõnealuse konfidentsiaalse teabe kaitsmise kohustuse tõttu peavad tööstustel olema siseriiklikud eriload.

2.3 Relvahanke programmide keerukus

Relvastuse arendamise programmid on keerukad. Nende tootmismaht on piiratud ning ärilise läbikukkumise ohtude tõttu vajavad ka riigiabi. Varustus koosneb sageli uutest süsteemidest, mis hõlmavad üheaegselt sõjalist ja tsiviiltehnoloogiat. Varustuse eluiga on pikk: ajavahemik operatiivse vajaduse avaldamisest kuni süsteemi eluea lõpuni võib ulatuda 50 aastani. Kvaliteedi ja hinna suhe ning riskijuhtimine tuleb tagada kogu kõnealuse perioodi vältel. Riikidel peab seetõttu olema juurdepääs sobivatele tööstuslikele ja tehnoloogilistele võimsustele süsteemi kogu elutsükli vältel ning kestvad ja usaldusväärsed suhted tarnijatega.

Lisaks "hüvitatakse" sageli valmisrelvastuse oste[5], mis tähendab, et ostjariigil on õigus nõuda hüvitist, mis võib ületada 100 % lepingusummast. Kõnealune hüvitis võib olla otsene, siseriiklikele ettevõtetele esitatavate tellimuste või alglepinguga seotud oskusteabe ja tehnoloogia siirde vormis. See võib olla ka kaudne ja puudutada teisi tööstussektoreid peale selle, mida leping hõlmab, isegi mittesõjalisi sektoreid.

3. OLEMASOLEVA ÕIGUSLIKU RAAMISTIKU PIIRID

3.1 Ühenduse erandisüsteem

Kaitsesektori erilist iseloomu on tunnistatud juba alates ühenduse loomisest asutamislepingu artiklis 296 sätestatud erandisüsteemi kaudu. Selle artikli lõige 1 ütleb:

"*a) ükski liikmesriik ei ole kohustatud andma teavet, mille avalikustamist ta peab oma oluliste julgeolekuhuvide vastaseks;*

b) iga liikmesriik võib võtta selliseid meetmeid, mida ta peab vajalikuks oma oluliste julgeolekuhuvide kaitseks ja mis on seotud relvade, laskemoona või sõjavarustuse tootmise või kaubandusega; need meetmed ei või avaldada ebasoovitavat mõju selliste toodete konkurentsitingimustele ühisturus, mis ei ole mõeldud spetsiaalselt sõjaliseks otstarbeks." [6]

Arvestades selle üldist kohaldamisala, võib seda sätet kohaldada ka riigihangete valdkonnas.

---

[5] Juba väljaarendatud müügivalmis varustus

[6] Vastavalt kõnealuse artikli lõikele 2 võttis nõukogu 1958. aastal vastu loetelu toodetest, mille suhtes kohaldatakse lõiget 1.

Nagu hiljuti selgitati direktiivi 2004/18/EÜ artiklis 10, kohaldatakse riigihankeid käsitlevaid ühenduse eeskirju lepingutele, mille pakkumise korraldanud asutused sõlmivad vastavalt asutamislepingu artiklile 296 kaitse valdkonnas. Järelikult kohaldatakse ühenduse eeskirju ka kaitsesektoris, kuid liikmesriigid võivad teha erandeid konkreetselt sätestatud asjaoludel ja tingimustel. Igal juhul ei saa EÜ asutamislepingu artiklis 296 sätestatud erandit teha tsiviilkaupade puhul ega kaupade puhul, mis ei ole ette nähtud sõjaliseks eriotstarbeks, isegi kui neid ostavad kaitseministeeriumid.

Euroopa Kohtu praktika on määratlenud kõnealuse erandi tegemise tingimused piiravana, selgitades, et:[7]

– selle kasutamine ei kujuta endast mingit üldist ja automaatset erandit, vaid peab igal konkreetsel juhul olema põhjendatud. Riikidel on seega võimalus hoida salajas teavet, mis võib seada ohtu nende julgeoleku, ja võimalus kehtestada relvakaubandusele erand siseturu eeskirjadest. Nad on kohustatud iga lepingu puhul hindama, kas see kuulub erandi kohaldamisalasse,

– liikmesriikide siseriiklike erandlike meetmete kasutamine on põhjendatud ainult siis, kui see on vajalik oluliste julgeolekuhuvide kaitse eesmärgi saavutamiseks,

– tõendamiskohustus lasub riigil, kes kavatseb erandit kasutada,

– kõnealune tõendus tuleb vajadusel esitada siseriiklikele kohtutele või vajaduse korral Euroopa Kohtule, kelle poole võib pöörduda komisjon, täites oma ülesannet asutamislepingu täitmise järelevalvajana.

Üldiselt võivad liikmesriigid seetõttu kalduda kõrvale asutamislepingu ja ühenduse direktiivide eeskirjadest, kuid ainult täpselt kindlaks määratud asjaoludel. Kohaldamisel tekib siiski mitmeid raskusi:

– kõnealuste sätete täpse tõlgenduse puudumisel on riigihangete valdkonnas välja kujunenud kõnealuse erandi praktiliselt süstemaatiline kasutamine. Vaatamata Euroopa Kohtu selgitustele näib vähene avaldamine *Euroopa Liidu Teatajas* viitavat sellel, et mõnede liikmesriikide arvates võib kohaldada erandit automaatselt,

– kuna olulise julgeolekuhuvi mõistet ei ole ühenduse õiguses ega Euroopa Kohtu praktikas määratletud, jätavad riigid endale tegelikult suure vabaduse otsustada, missugused lepingud võiksid neid kahjustada,

– 1958. aastal koostatud loetelu[8] ei ole sobiv alus asutamislepingu artikli 296 kohaldamisala määratlemiseks, sest seda ei ole sellest ajast peale kunagi ametlikult avaldatud ega läbi vaadatud.

Seetõttu reguleerivad kaitsealaseid hankeid veel suures osas siseriiklikud õigusaktid.

---

[7] Muuhulgas Johnstoni otsus, kohtuasi 222/84, komisjon *v.* Hispaania otsus, kohtuasi C-414/97. Kuigi viimati nimetatud otsus puudutas käibemaksu, kohaldatakse seda riigihangete suhtes.

[8] Vt joonealune märkus 6.

3.2 Ebaühtlased siseriiklikud õigusaktid

Kaitsealaste hangete osas näeb enamik siseriiklikke õigusakte ette erineva läbipaistvuse astmega erandeid riigihangete eeskirjade kohaldamisest. See on potentsiaalne probleem riigivälistele tarnijatele.

- **Pakkumiskutsete avaldamine**, kui seda üldse tehakse, riigi ametlikes eriväljaannetes, mille sisu, ilmumise sagedus ja levitamisviis on erinevates riikides erinevad.

- Siseriiklikes õigusaktides ette nähtud **mitteavaldamise võimalused** on suured ja erinevates riikides erinevad.

- **Tehnilised spetsifikatsioonid** on sageli väga üksikasjalikud ja põhinevad ebaühtlastel standarditel.

- Tarnijate **valiku kriteeriumid** võtavad mõnedes riikides arvesse tööstuslike hüvitiste pakkumise võimet ning enamikus riikides konfidentsiaalsust ja tarnekindlust, mille määratlus jääb ebamääraseks ja mille hindamisel ei võeta arvesse samu nõudeid, mis viitavad mõnikord kaupade päritolule või tarnijate riikkondsusele.

- **Pakkumine** toimub põhiliselt läbirääkimistega menetluse teel, millest kõik ei järgi samu reegleid, eelkõige läbirääkimiste ulatuse ja lepingu objekti muutmise võimaluste osas.

- Lepingute **sõlmimisel** eelistatakse majanduslikult kõige soodsamaid pakkumisi. Kuid mõnedes riikides võetakse selles etapis jälle arvesse tarnekindlust ja tööstuslikke hüvitisi.

Nende takistuste tõttu on mõned liikmesriigid kohustunud Lääne-Euroopa Relvastusgrupi valitsustevahelise poliitilise lepinguga[9] ühtlustama oma riigi ametlike väljaannete sisu ja avaldamisviisi ning järgima avatumaid pakkumise eeskirju. Kõnealune süsteem, mis rajaneb küll asjakohastele põhimõtetele, on andnud vaid piiratud tulemusi nii läbipaistvuse kui ka konkurentsi osas, kuna ei ole õiguslikult siduv.

3.3 Erimenetlused koostööprogrammide jaoks

Siseriiklike süsteemide kõrval kasutatakse ühiste relvastusprogrammidega[10] seotud hangete puhul valitsustevahelistes kokkulepetes sätestatud *ad hoc* eeskirju. Üldiselt otsustab tellimuse saaja kõnealustes programmides osalevate riikide kokkulepitud suurte investeeringute tõttu õiglase tööstusliku tulu põhimõte.

Sellest praktikast tulenevate suurte kulude korvamiseks loodi 1996. aastal riigiülene relvastuskoostöö ühisorganisatsioon,[11] mis sai 2000. aastal juriidilise isiku staatuse. Kõnealuse organisatsiooni lepingute eeskirjad tuginevad rohkem konkurentsile ja näevad ette igalt programmilt "õiglase tulu" saamise süsteemi asendamise "üldise õiglase tuluga", mis

---

[9] Kõnealused 16 liikmesriiki, sh 14 Euroopa Liidu liikmesriiki (BE, DK, DE, EL, ES, FR, IT, LU, NL, PT, UK, AT, FI, SE), võtsid avatud konkursi suunised vastu 1990. aastal ja ajakohastasid neid 1999. aastal.

[10] Neid lepinguid sõlmivad tavaliselt *ad hoc* või NATO asutused, kes tegutsevad kõnealustes programmides osalevate riikide nimel.

[11] Relvastuskoostöö ühisorganisatsioon (Joint Organisation for Armaments Cooperation), mis on teatud tingimustel avatud kõikidele liikmesriikidele; praegu kuulub organisatsiooni ainult viis riiki (DE, BE, FR, IT, UK).

hõlmab mitut aastat ja mitut programmi. Selle kohaldamine sõltub siiski organisatsioonile hallata antavate uute programmide arvust.

Kuna kõnealused jõupingutused pole andnud rahuldavaid tulemusi, asutasid liikmesriigid hiljuti Euroopa Liidu ühtses institutsioonilises raamistikus nõukogu haldusalas Euroopa Kaitseagentuuri, mille ülesandeks saab muuhulgas osalemine konkurentsivõimelise Euroopa kaitseturu[12] loomise alastel nõupidamistel komisjonis.

II. KAALUTLEMISVÄÄRSED VALDKONNAD TEGEVUSE MÄÄRATLEMISEL ELi TASANDIL

Eeltoodud märkused kaitsealaste riigihangete kohta näitavad, et mitmed takistused piiravad Euroopa tööstuste juurdepääsu liikmesriikide turgudele ja seega nende kasvuvõimalusi.

Komisjon paneb seetõttu ette jätkata arutelu ühenduse meetme üle kaitsealaste riigihangete alal. Komisjon on seni määratlenud teinud kaks võimalikku vahendit: üks piirdub olemasoleva õigusliku raamistiku selgitamisega (punkt 1), teise eesmärk on kehtestada kaitse valdkonnas spetsiifilised, sektori eripäraga kohandatud eeskirjad (punkt 2).

Need vahendid ei piiraks liikmesriikide täiendavaid meetmeid nõuetekohastel foorumitel. Muidugi ei saa need anda ammendavaid vastuseid kaitsealaste riigihangete kõikidele spetsiifilistele aspektidele, eelkõige tarnekindluse osas, kuna see on mõiste, mis peab arenema koos siseriiklike julgeolekuhuvide lähenemisega Euroopa välis-, julgeoleku- ja kaitsepoliitika raames. Ühise lähenemise järkjärguline arenemine selles valdkonnas võiks hõlbustada ühenduse vahendite kohaldamist. Samuti moodustaksid need vahendid kasuliku tööriista, mis aitab liikmesriikidel teha edukalt koostööd.

1. ELi OLEMASOLEVA ÕIGUSLIKU RAAMISTIKU SELGITAMINE

Õiguslikku raamistikku võiks selgitada mõne mitteseadusandliku, tõlgendava vahendi, nt komisjoni teatise abil. Selle vahendi eesmärk oleks selgitada olemasolevaid ühenduse õigusakte, et pädevatel ametiasutustel oleks hõlpsam neid kohaldada ja asjaomastel ettevõtetel kergem mõista. Tõlgendava teatise saaks vastu võtta suhteliselt kiiresti. Oma laadi tõttu võiks see vaid kinnitada olemasolevat õigust.

Komisjon selgitaks rohkem põhimõtteid, mille Euroopa Kohus on määratlenud asutamislepingu artikli 296 tõlgendamisel, eelkõige nende kohaldamist riigihangete osas, et aidata praktikas teha vahet lepingute vahel, mis kuuluvad erandi kohaldamisalasse, ja nende vahel, mis sinna ei kuulu. Viimaste puhul kohaldatakse ikka üldkehtivat õigust – riigihangete direktiive.

Teatis ei oleks iseenesest õiguslikult siduv, kuid selgitaks õiguslikult siduvaid põhimõtteid ja eeskirju. Seega oleks komisjon asutamislepingu järelevalvaja ülesandeid täites kohustatud sellest tõlgendusest kinni pidama. Komisjon peaks tegema ka kõik tegevusjäreldused, mis tulenevad sellisest olemasoleva õiguse selgituse omaksvõtmisest.

---

[12] Nõukogu 12. juulil 2004. aastal vastuvõetud ühismeede Euroopa Kaitseagentuur (EDA) asutamise kohta.

Küsimused

1. Kas Teie arust oleks kasulik/vajalik/piisav selgitada olemasolevat õiguslikku raamistikku esitatud viisil?

2. Kas on muid kõnealuse ühenduse süsteemi aspekte, mida tuleks selgitada?

2. ELI ÕIGUSLIKU RAAMISTIKU TÄIENDAMINE ERIVAHENDIGA

2.1. Eesmärgid

ELi õiguslikku raamistikku võiks täiendada uue seadusandliku vahendiga kaitsealaste riigihangete alal (kaubad, teenused ja tööd), näiteks kõnealuste lepingute[13] sõlmimise menetlusi koordineeriva direktiiviga. Kõnealune direktiiv näeks ette spetsiifilise eeskirjade raamistiku lepingutele, mis jäävad asutamislepingu artikli 296 *ratione materiae* kohaldamisalasse, kuid mille puhul ei ole erandi tegemine õigustatud (Euroopa Kohtu praktikaga määratletud tingimused). Kõnealust direktiivi kohaldatakse kaitsealaste riigihangete suhtes, mis praegu jäävad olemasolevate direktiivide kohaldamisalasse, kuid sisaldaks eeskirju, mis sobiks paremini kõnealuste hangete omapäraga.

Sellel oleks kolm põhilist eesmärki:

– suurem õiguskindlus, kuna see võimaldaks lepinguid paremini kategooriatesse jagada: a) need, mis kuuluvad klassikaliste direktiivide kohaldamisalasse; b) need, mis kuuluvad uue direktiivi kohaldamisalasse; ja c) need, mis ei kuulu ühegi ELi õigusakti kohaldamisalasse,

– suurem teavitatus ühenduse tasandil asjaomastest lepingutest ja seega turgude suurem avatus, mis võimaldaks Euroopa kaitsetööstustel osaleda võrdsetel alustel pakkumiskutsetes kõikides liikmesriikides,

– vajaliku paindlikkuse rakendamine kõnealuste lepingute sõlmimisel, luues eeskirjade kogumi, mis on kohandatud kõnesolevate lepingute eripärale.

Kõnealune vahend võiks olla ka võrdlusaluseks juhul, kui mõni liikmesriik otsustab mitte kasutada asutamislepingu artiklis 296 ette nähtud erandit siis, kui ta võiks seda teha.

2.2 Sisu

- Selle **kohaldamisala** võiks kindlaks määrata hõlmatud sõjavarustuse kategooria üldise määratluse ja/või loetelu alusel. Tegemist võiks olla 1958. aasta või mõne muu täpsema ja kaasaegsema loeteluga, näiteks relvaekspordi toimimisjuhendis[14] esitatud loetelu.

---

[13] Tegemist oleks sarnase lähenemisega nagu 1990. aastal vee-, energia- ja transpordisektori hangete eripärade arvesse võtmiseks eridirektiivi abil (millest sai 93/38 ja mida muudeti 31. märtsi 2004. aasta direktiiviga 2004/17/EÜ).

[14] Lisatud nõukogu 5. juuni 1998. aasta deklaratsioonile (8675/2/98, ÜJVP), millega luuakse relvastuse ekspordipoliitika läbipaistvusmehhanism.

- Teistes sektorites olemasolevate direktiivide eeskujul täpsustaks üks säte, et direktiiv ei piira võimalust toetuda Euroopa Kohtu kindlaksmääratud tingimustel asutamislepingu artiklile 296. Lisaks määraks see kindlaks juhtumid, mille korral selle **erandi** kohaldamise tingimused on selgelt ja vaieldamatult täidetud (nt tuumavarustus).

- **Riigihankeid korraldavad ametiasutused** on kaitseministeeriumid ja nende nimel tegutsevad asutused, samuti teised ministeeriumid, kes ostavad sõjavarustust. Direktiivi kohaldamist teiste asutuste suhtes, näiteks uus kaitseagentuur, peaksid täpsustama asjakohased foorumid.

- Direktiivi kohaldamine ei piira **WTO** asutamislepingu ja riigihankeid käsitleva lepingu alusel riikidele antud erandite tegemise võimalust.

- **Menetlused** peavad tagama, et järgitakse läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise põhimõtteid, võttes arvesse kõnealuste lepingute eripära. Reegliks võiks olla läbiräägitud menetluse üldine kasutamine koos hanketeate eelneva avaldamisega. Avaldamata läbirääkimistega menetluse kasutamise võiks ette näha teatud juhtudel, mis määratletakse olemasolevates direktiivides sätestatud erandite alusel ning vajadusel muudel juhtudel siseriiklike õigusaktide alusel.

- **Avaldamine** võiks toimida tsentraliseeritud süsteemi kaudu ühenduse tasandil, kasutades ühtlustatud avaldamisbülletääni. Lepingu objekti võiks kirjeldada tehniliste funktsioonide abil, et vältida tarnijate võimalikku diskrimineerimist.

- Heakskiidetud **valikukriteeriumid** peaksid tagama ettevõtete diskrimineerimise vältimise ja võrdse kohtlemise ning arvestama kaitselepingute eripärasid, näiteks konfidentsiaalsus, tarnekindlus jne. Need peaksid võtma arvesse ka kaitsesaladuse hoidmise eeskirjadest tulenevat julgeolekukontrolli vajadust.

- Lepingu **sõlmimine** toimuks määratletud kriteeriumide põhjal. See eeldaks arutelu selliste tegevuste nagu otsene ja kaudne hüvitamine järkjärgulise kõrvaldamise teemal.

Küsimused

3. Kas Teie arvates sobivad/ei sobi olemasolevate direktiivide eeskirjad kaitsealaste lepingute eripäraga? Palun põhjendage.

4. Kas eridirektiiv oleks kasulik/vajalik vahend selleks, et luua Euroopa kaitsevarustuse turg ja tugevdada Euroopa kaitse tööstuslikku ja tehnoloogilist baasi?

5. Mida arvate direktiivi kasutamise võimalusest teiste asutuste (näiteks Euroopa Kaitseagentuur) hangete puhul?

6. Menetlused: kas Teie arvates sobib läbirääkimistega menetlus koos hanketeate eelneva avaldamisega kaitsealaste hangete eripäraga? Millistes olukordades peaks olema lubatud kasutada läbirääkimistega menetlust ilma hanketeate avaldamiseta?

7. Kohaldamisala: missugune oleks kõige sobivam viis kohaldamisala määratlemiseks? Kas üldine määratlus? Kui nii, siis missugune? Kas uus loetelu? Kui nii, siis missugune? Kas määratluse ja loetelu kombinatsioon?

8. Erandid: kas Teie arvates on kasulik/vajalik määratleda toodete kategooria, mis jäetakse direktiivist välja?

9. Avaldamine: kas tsentraliseeritud avaldamise süsteem oleks Teie arvates kohane, ja kui nii, siis kuidas peaks see toimima?

10. Valikukriteeriumid: milliseid kriteeriume peaks Teie arvates arvesse võtma lisaks nendele, mis on juba sätestatud olemasolevates direktiivides, et arvestada kaitsesektori eripäradega? Konfidentsiaalsust, tarnekindlust jne? Ja kuidas neid peaks määratlema?

11. Kuidas tuleks Teie arvates käsitleda hüvitiste maksmise tava?

KONSULTEERIMISVIISID

Käesolev roheline raamat alustab ametlikku konsultatsiooniprotsessi, mis kestab neli kuud alates avaldamise hetkest. Seda juhib Euroopa Komisjoni siseturu peadirektoraat.

Roheline raamat

Konsultatsiooniprotsess

Konsulteerimise lõpp: 4 kuud pärast rohelise raamatu avaldamist

Asjaomastel pooltel palutakse saata oma vastused esitatud küsimustele, märkused ja ettepanekud järgmisel aadressil:

C/o Commission européenne, DG Marché Intérieur

Consultation "Livre Vert sur les marchés publics de défense"

Av. de Cortenbergh/Kortenberglaan 100 (1/100)

B-1049 Bruxelles

või e-posti teel:

(MARKT-D2-DPP@cec.eu.int)

Roheline raamat on kättesaadav ka järgmisel veebisaidil:

http://europa.eu.int/comm/internal_market/consultations

NB! Kõik kaastööd võidakse avalikustada, välja arvatud juhul, kui autor palub eraldi, et see jääks konfidentsiaalseks.